ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

της 10ης Φεβρουαρίου 2000 *

I— Εισαγωγή

1. Με την παρούσα αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, που ασκήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (κατέστη άρθρο 234 ΕΚ), το Bundesfinanzhof (Γερμανία) υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα σχετικά με τη ρύθμιση της σωρεύσεως μιας αρχικής και μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς που χορηγήθηκαν σε έναν παραγωγό γάλακτος στο πλαίσιο των κανόνων του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την κοινή οργάνωση της αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο ερωτάται σχετικά με το ζήτημα αν η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων [1], όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, της 13ης Ιουνίου 1991 [2], διάταξη η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων [3], έχει την έννοια ότι πρέπει επίσης να χορηγηθεί οριστική ειδική ποσότητα αναφοράς σε παραγωγό ακόμα και όταν αυτός δεν χρησιμοποίησε, κατά τη χρονική περίοδο που προβλέπει η διάταξη αυτή, την προσωρινώς χορηγηθείσα ειδική ποσότητα αναφοράς προς αντίστοιχη αύξηση της γαλακτοκομικής του παραγωγής, αλλά παραχώρησε προσωρινώς σε άλλη γεωργική εκμετάλλευση το δικαίωμα χρήσεως του μέρους εκείνου της γαλακτοκομικής του ποσοστώσεως που αντιστοιχεί στην αρχική ποσότητα αναφοράς που διέθετε η εκμετάλλευσή του, πέραν της προσωρινώς χορηγηθείσας ειδικής ποσότητας αναφοράς.

II — Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

2. Για να περιορισθεί η πλεονάζουσα παραγωγή γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στην κοινή αγορά, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 1977 [4], θέσπισε ένα σύστημα πριμοδοτήσεων για τους γεωργούς που είτε παραιτούνται από την εμπορία γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (πριμοδότηση μη εμπορίας) είτε μετατρέπουν τις αγέλες των βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως προς την παραγωγή κρέατος (πριμοδότηση μετατροπής). Οι πριμοδοτήσεις μη εμπορίας ή μετατροπής χορηγούνταν κατόπιν αιτή-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ελληνική.

1 — ΕΕ L 90 της 1ης Απριλίου 1984, σ. 13.

2 — ΕΕ L 150 της 15ης Ιουνίου 1991, σ. 35.

3 — ΕΕ L 405 της 31ης Δεκεμβρίου 1992, σ. 1.

4 — Περί θεσπίσεως συστήματος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή των αγελών βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως (ΕΕ L 131, σ. 1).

σεως σε κάθε παραγωγό που θα αναλάμβανε την υποχρέωση να μην εμπορεύεται γάλα ή να μετατρέψει τις αγέλες του για περίοδο πέντε ετών.

3. Ενόψει της σταθεράς ανοδικής πορείας της παραγωγής γάλακτος, το Συμβούλιο θέσπισε επιπλέον, με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 [5], μια συμπληρωματική εισφορά η οποία επιβάλλεται, κατά το πρώτο άρθρο αυτού του κανονισμού, επί των παραδιδομένων ποσοτήτων γάλακτος που υπερβαίνουν μια ποσότητα αναφοράς που πρόκειται να καθορισθεί· η εισφορά οφείλεται είτε από παραγωγούς γάλακτος (εναλλακτική λύση - Α) είτε από αγοραστές γάλακτος ή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι τη μετακυλίουν στους παραγωγούς που αύξησαν τις παραδόσεις τους, ανάλογα με το πόσο συντέλεσαν στην υπέρβαση της ποσότητας αναφοράς του αγοραστή (εναλλακτική λύση Β). Ο τρόπος υπολογισμού της ποσότητας αναφοράς, δηλαδή των ποσοτήτων που απαλλάσσονται από τη συμπληρωματική εισφορά, καθορίσθηκε με τον προμνησθέντα κανονισμό 857/84. Βάσει του τελευταίου αυτού κανονισμού, η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος που παρέδωσε ο παραγωγός κατά το ημερολογιακό έτος 1981, προσαυξημένη κατά 1 %. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν, πάντως, ότι στο έδαφός τους η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983, πολλαπλασιαζόμενη με ποσοστό που καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να μην ξεπερασθεί η εγγυημένη ποσότητα για το συγκεκριμένο κράτος μέλος.

5 — Για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90 της 1ης Απριλίου 1984, σ. 10).

4. Συμμορφούμενο προς τις αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1988, Mulder [6] και Von Deetzen [7] οι οποίες έκριναν ότι ο κανονισμός 857/84 είναι ανίσχυρος καθόσον δεν προβλέπει τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, κατ' εφαρμογή του προμνησθέντος κανονισμού 1078/77, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς που επέλεξε το οικείο κράτος, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89, της 20ής Μαρτίου 1989 [8], που τροποποίησε τον κανονισμό 85784. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός 764/89 προσέθεσε ένα νέο άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84, σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται η λήψη, υπό ορισμένες προϋποθέσεις (που έχουν κυρίως ως σκοπό να εξασφαλισθεί ότι οι παραγωγοί σκοπεύουν σοβαρά να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος και είναι σε θέση να το πράξουν), ειδικής ποσότητας αναφοράς από τους παραγωγούς που, δυνάμει του προμνησθέντος κανονισμού 1078/77, είχαν αναλάβει την υποχρέωση να μην εμπορεύονται γάλα ή να μετατρέψουν τις αγέλες τους και ήσαν, επομένως, αποκλεισμένοι από την παροχή αρχικής ποσότητας αναφοράς (στο εξής: καθεστώς SLOM I [9]).

5. Με τις αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1990, Spagl [10] και Pastätter [11], το Δικαστήριο έκρινε ότι το ανωτέρω άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 764/89, είναι ανίσχυρο στο μέτρο που αποκλείει από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, βάσει της

6 — Υπόθεση C-120/86 (Συλλογή 1988, σ. 2321).

7 — Υπόθεση C-170/86 (Συλλογή 1988, σ. 2355).

8 — ΕΕ L 84 της 29ης Μαρτίου 1989, σ. 2.

9 — Η λέξη Slom προέρχεται από την ολλανδική φράση slachtoffers omschakeling, που σημαίνει: θύματα της μετατροπής. Η συντομογραφία SLOM εχρησιμοποιείτο από πριν στην ολλανδική πρακτική: προέρχεται από τη φράση Stopzetting Leveranties en Omschakeling Melkproduktie, που σημαίνει: παύση παραδόσεως και μετατροπής της γαλακτοπαραγωγής.

10 — Υπόθεση C-189/89 (Συλλογή 1990, σ. I-4539).

11 — Υπόθεση C-217/89 (Συλλογή 1990, σ. I-4585).

διατάξεως αυτής, τους παραγωγούς για τους οποίους η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής, σε εκτέλεση υποχρεώσεως που αναλήφθηκε σύμφωνα με τον κανονισμό 1078/77, λήγει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983, ή, ενδεχομένως, πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983, και στο μέτρο που περιορίζει την ειδική ποσότητα αναφοράς στο 60 % της ποσότητας του παραδοθέντος γάλακτος ή της ποσότητας ισοδυνάμου γάλακτος, η οποία πωλήθηκε από τον παραγωγό κατά τη διάρκεια της περιόδου των δώδεκα ημερολογιακών μηνών που προηγήθηκαν της καταθέσεως αιτήσεως για χορήγηση πριμοδοτήσεως μη εμπορίας ή μετατροπής. Συμμορφούμενο προς τις ανωτέρω αποφάσεις, το Συμβούλιο εξέδωσε τον προμνησθέντα κανονισμό 1639/91, που τροποποίησε τον κανονισμό 857/84, έτσι ώστε να είναι δυνατή η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς και στις ως άνω αποκλειόμενες περιπτώσεις.

6. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, (στο εξής: καθεστώς SLOM II) έχει ως ακολούθως:

«1. Ο παραγωγός που αναφέρεται στο άρθρο 12 στοιχείο γ) τρίτο εδάφιο:

— του οποίου η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής, κατ' εκτέλεση της δέσμευσης που αναλαμβάνει δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, λήγει, υπό την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου, μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1983, ή μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 στα κράτη μέλη στα οποία η συλλογή γάλακτος των μηνών από τον Απρίλιο έως τον Σεπτέμβριο είναι τουλάχιστον διπλάσια από τη συλλογή των μηνών από τον Οκτώβριο έως τον Μάρτιο του επόμενου έτους,

— που, όταν πρόκειται για τον αποδέκτη της πριμοδότησης, δεν έχει λάβει ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 2 ή/και του άρθρου 6 του παρόντος κανονισμού,

— λαμβάνει προσωρινά, κατόπιν αιτήσεώς του που υποβάλλει εντός προθεσμίας τριών μηνών από τις 29 Μαρτίου 1989, ειδική ποσότητα αναφοράς, υπό τον όρο ότι ο παραγωγός αυτός: (...)

Στον παραγωγό:

— του οποίου η περίοδος μη εμπορίας ή μεταστροφής, κατ' εφαρμογή της δέσμευσης που έχει αναληφθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, έληξε το 1983 ή, ανάλογα με την περίπτωση που αναφέρεται στην πρώτη περίπτωση του πρώτου εδαφίου, κατά το διάστημα μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου και της 30ής Σεπτεμβρίου 1983, ή, ανάλογα με την περίπτωση, μετά τις ημερομηνίες που ορίζονται στην πρώτη περίπτωση του πρώτου εδαφίου, εάν είχε λάβει ποσότητα αναφοράς για την εκμετάλλευση η οποία είχε αποτελέσει το αντικείμενο της πριμοδότησης μη εμπορίας ή μεταστροφής, υπό τους όρους που αναφέρονται στα πλαίσια του άρθρου 5, παράγραφος 4, στοιχείο β) ή/και του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1546/88 ή του άρθρου 2 του παρόντος κανονισμού, εάν το κράτος μέλος δεν έχει εφαρμόσει το προαναφερόμενο άρθρο 9 παράγραφος 2 και

που, εφόσον πρόκειται για τον αποδέκτη της πριμοδότησης, δεν έχει λάβει ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 2 ή/και του άρθρου 6 του παρόντος κανονισμού, ή

— ο οποίος απέκτησε την εκμετάλλευση, εκ κληρονομίας ή με ανάλογο τρόπο, μετά τη λήξη της δέσμευσης, που είχε αναλάβει ο κληρονομούμενος δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, αλλά πριν από τις 29 Ιουνίου 1989,

παρέχεται προσωρινά, μετά από αίτηση η οποία πρέπει να διατυπωθεί εντός τριμήνου από την 1η Ιουλίου 1991, μια ειδική ποσότητα αναφοράς υπό τους όρους που ορίζονται στα στοιχεία (...).

(...)

3. Εάν, εντός προθεσμίας δύο ετών από τις 29 Μαρτίου 1989, ή, στην περίπτωση που αναφέρεται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1, από την 1η Ιουλίου 1991 και υπό την επιφύλαξη ότι θα παραταθεί το καθεστώς συμπληρωματικής εισφοράς, ο παραγωγός μπορέσει να παράσχει στην αρμόδια αρχή επαρκείς αποδείξεις για το ότι έχει πραγματικά ξαναρχίσει τις άμεσες πωλήσεις ή/και τις παραδόσεις και ότι αυτές οι άμεσες πωλήσεις ή/και παραδόσεις έφθασαν κατά τη διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών σε επίπεδο ίσο ή μεγαλύτερο από 80 % της προσωρινής ποσότητας αναφοράς, η ειδική ποσότητα αναφοράς του χορηγείται οριστικά. (...).

4. Το τμήμα της ειδικής ποσότητας αναφοράς που δεν προορίζεται να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια περιόδου δώδεκα μηνών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσωρινής παραχώρησης που αναφέρεται στο άρθρο 5γ, παράγραφος 1α, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (...)».

7. Ο κανονισμός 857/84 καταργήθηκε την 1η Απριλίου 1993 από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων [12], που ανανέωσε, με ορισμένες τροποποιήσεις, για επτά νέα έτη το ισχύον σύστημα ποσοστώσεων. Το άρθρο 4, παράγραφος 3, του ενλόγω κανονισμού επαναλαμβάνει προσαρμοσμένη τη ρύθμιση του άρθρου 3α, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84:

«3. Εάν ο παραγωγός, στον οποίο έχει χορηγηθεί προσωρινά ειδική ατομική ποσότητα αναφοράς, δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84, μπορεί να αποδείξει και να πείσει την αρμόδια αρχή πριν από την 1η Ιουλίου 1993 ότι έχει όντως ξαναρχίσει τις απ' ευθείας πωλήσεις ή/και παραδόσεις και ότι οι απ' ευθείας πωλήσεις ή/και παραδόσεις του, κατά τη διάρκεια του τελευταίου δωδεκαμήνου, έφθασαν σε επίπεδο ίσο ή υψηλότερο από το 80 % της προσωρινής ποσότητας αναφοράς, τότε η

12 — ΕΕ L 405 της 31ης Δεκεμβρίου 1992, σ. 1.

ειδική ποσότητα αναφοράς καταλογίζεται οριστικά στον παραγωγό (...)».

8. Με την απόφαση του Δικαστηρίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1992, Wehrs [13] κηρύχθηκε ανίσχυρη η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 764/89, που επέβαλε τον «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», κατά το μέτρο που αποκλείει τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς σε όσους έχει μεταβιβασθεί δικαίωμα πριμοδοτήσεως κατά τον κανονισμό 1078/77, ενώ παράλληλα έχουν λάβει ποσότητα αναφοράς βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84. Συμμορφούμενο προς την ανωτέρω απόφαση, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2055/93, της 19ης Ιουλίου 1993 [14], που επέτρεψε στους παραγωγούς, που ο «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» απέκλειε από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, να λαμβάνουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τέτοια ποσότητα αναφοράς (στο εξής: καθεστώς SLOM III).

9. Συγκεκριμένα, το πρώτο άρθρο, παράγραφος 1, του κανονισμού 2055/1993 προβλέπει ότι:

«Ο παραγωγός, κατά την έννοια του άρθρου 9 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92, ο οποίος:

— είτε είναι αποδέκτης της πριμοδότησης μη εμπορίας ή μετατροπής σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 και έχει αποκλεισθεί από το ευεργέτημα του άρθρου 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 διότι έλαβε ποσότητα αναφοράς δυνάμει των άρθρων 2 ή 6 αυτού του ίδιου κανονισμού,

— είτε απέκτησε μέρος μιας εκμετάλλευσης, η οποία υπόκειται στις ίδιες διατάξεις και για την οποία δεν έχει χορηγηθεί ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84,

λαμβάνει, κατόπιν αιτήσεώς του, ειδική ποσότητα αναφοράς, εφόσον:

(...)

— αποδεικνύει προς υποστήριξη της αιτήσεώς του, με κριτήρια που θα καθοριστούν, ότι είναι σε θέση να αυξήσει την παραγωγή στην εκμετάλλευσή του μέχρι την αιτούμενη ειδική ποσότητα».

13 — Υπόθεση C-264/90 (Συλλογή 1992, σ. I-6285).

14 — Cïa sg voqñcgrg liaz eidijñz porósgsaz amauoqáz re oqirlémotz paqaexcoúz cákajsoz ñ cakajsojolijõm pqoïómisxm (ΕΕ L 187 της 29ης Ιουλίου 1993, σ. 8).

III — Τα πραγματικά περιστατικά

10. Ο Schlebusch είναι γαλακτοπαραγωγός. Όπως αναφέρει η διάταξη περί παραπομπής, την 1η Απριλίου 1991 διέθετε αρχική ποσότητα αναφοράς ύψους 50 704 kg. [15]. Τον Οκτώβριο 1991 του χορηγήθηκε πρόσθετη ειδική ποσότητα αναφοράς-παραδόσεως, κατά το καθεστώς SLOM II, ύψους 20 380 kg, μολονότι ο «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, ήταν ακόμη σε ισχύ [16]. Κατά την περίοδο από τον Απρίλιο 1992 έως τον Φεβρουάριο 1993 ο Schlebusch παρέδωσε 14 272 kg γάλακτος [17]. Την αρχική του ποσότητα αναφοράς για την περίοδο αυτή την εκμίσθωσε σε τρίτον. Τέλος, διέκοψε εντελώς τις παραδόσεις γάλακτος.

11. Αναλύοντας τη νομική βάση των ποσοτήτων αναφοράς που χορηγήθηκαν στον Schlebusch, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η ποσότητα αναφοράς που διαθέτει ο προσφεύγων στην κύρια δίκη προκύπτει — εκτός από την αρχική ποσότητα αναφοράς-παραδόσεως, την οποία δικαιούται αναμφισβήτητα ο Schlebusch βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84 — από τον προσωρινό καθορισμό ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, εφόσον ο προσωρινός αυτός καθορισμός μετατραπεί σε οριστικό. Ο καθορισμός ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά την προαναφερθείσα διάταξη οφείλεται στο ότι ο προσφεύγων στην κύρια δίκη μίσθωσε εκμετάλλευση για την οποία ίσχυε υποχρέωση μη εμπορίας κατά τον κανονισμό 1078/77. Τη χορήγηση μιας τέτοιας ειδικής ποσότητας αναφοράς προέβλεπε αρχικώς ο κανονισμός 764/89, από τον οποίο όμως δεν μπόρεσε να επωφεληθεί ο Schlebusch, διότι η υποχρέωσή του μη εμπορίας έληξε πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983, συγκεκριμένα την 1η Μαΐου 1983, επομένως αποκλείσθηκε από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά το άρθρο 3α, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον προαναφερθέντα κανονισμό. Εντούτοις, ο προσφεύγων εδικαιούτο ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά τη νέα διατύπωση του άρθρου 3α, μετά την τροποποίησή του με τον κανονισμό 1639/91, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς εκείνους των οποίων η υποχρέωση μη εμπορίας είχε ήδη λήξει το 1983. Κατόπιν αυτού χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα ειδική ποσότητα αναφοράς κατά το άρθρο 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, και τούτο παρά την τότε ισχύουσα απαγόρευση σωρεύσεως, την προβλεπόμενη από το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84, η οποία ήρθη με τον κανονισμό 2055/93, και η οποία (απαγόρευση) θα μπορούσε να εφαρμοσθεί στην περίπτωση του προσφεύγοντος, η εκμετάλλευση του οποίου διέθετε ήδη αρχική ποσότητα αναφοράς.

15 — Στις γραπτές του παρατηρήσεις και στην απάντηση που έδωσε σε γραπτό ερώτημα του Δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη ή μη ενιαίας εκμεταλεύσεως ο Schlebusch αναφέρει ότι, ενώ κατείχε ήδη ως μισθωτής από το Νοέμβριο 1977 την επιχείρηση παραγωγής γάλακτος του πατέρα του εκτάσεως 12,5 ha, την 1η Σεπτεμβρίου 1980 μίσθωσε επιπλέον όλες τις εκτάσεις που ο θείος του χρησιμοποιούσε για παραγωγή γάλακτος, για τις οποίες ο τελευταίος είχε λάβει πριμοδότηση μη εμπορίας. Ανέλαβε λοιπόν αυτός τότε την υποχρέωση μη εμπορίας, που έληξε στις 30 Απριλίου 1983. Με απόφαση της 14ης Μαΐου 1984, του χορηγήθηκε για την εκμετάλλευσή του ποσότητα αναφοράς 52 800 kg.

16 — Ο Schlebusch αναφέρει ότι ζήτησε αυτή την ειδική ποσότητα αναφοράς με το σκεπτικό ότι ήταν παραγωγός που είχε αναλάβει υποχρέωση μη εμπορίας. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι πληροφορήθηκε ότι είχε αυτήν τη δυνατότητα από τον υπεύθυνο του γαλακτοκομείου.

17 — Ο Schlebusch αναφέρει ότι την περίοδο από την 1η Οκτωβρίου 1991 έως την 28η Φεβρουαρίου 1993 παρέδωσε συνολικά 30 051 kg στον αγοραστή ενόψει της προσωρινής ποσότητας αναφοράς SLOM II.

12. Όπως αναφέρεται στη διάταξη περί παραπομπής, η αρμόδια γερμανική αρχή, το Hauptzollamt (στο εξής: HZA), αρνήθηκε [18] την αιτηθείσα από τον προσφεύγοντα οριστική χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς-παραδόσεως, διαπιστώνοντας ότι ο Schlebusch δεν παρέδωσε καθόλου γάλα έναντι της ειδικής ποσοστώσεως αναφοράς που του είχε προσωρινώς χορηγηθεί, καθόρισε δε σε 0 (μηδέν) kg την οριστική ειδική ποσότητα αναφοράς-παραδόσεως. Το HZA υποστήριξε ότι θα υπονομευόταν η ισχύς της επιβαλλόμενης από το άρθρο 3α, παράγραφος 4, του κανονισμού 857/84 απαγορεύσεως της εκμισθώσεως της προσωρινής ποσοστώσεως αναφοράς και θα διέφευγε ο δικαιούχος της ποσοστώσεως από την υποχρέωση να παράγει πράγματι τις χορηγηθείσες ποσότητες αναφοράς γάλακτος, αν αναγνωριζόταν σ' αυτόν η δυνατότητα να εκμισθώνει την αρχική ποσότητα αναφοράς που είχε χορηγηθεί στην εκμετάλλευσή του στο διάστημα της περιόδου που προβλέπει το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91.

13. Η προσφυγή κατά της ανωτέρω αποφάσεως απορρίφθηκε από το Finanzgericht Rheinland-Pfalz. Ο Schlebusch προσέφυγε τότε στο Bundesfinanzhof, το οποίο είχε αμφιβολίες για το αν ο προσφεύγων πληροί την προϋπόθεση για τη χορήγηση οριστικής ειδικής ποσότητας αναφοράς. Για το λόγο αυτόν, έκρινε ότι έπρεπε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, την έννοια ότι πρέπει επίσης να χορηγηθεί οριστική ειδική ποσότητα αναφοράς σε παραγωγό ακόμα και όταν αυτός δεν χρησιμοποίησε, κατά τη χρονική περίοδο που προβλέπει η διάταξη αυτή, την προσωρινώς χορηγηθείσα ειδική ποσότητα αναφοράς προς αντίστοιχη αύξηση της γαλακτοκομικής του παραγωγής, αλλά παραχώρησε προσωρινώς σε άλλη γεωργική εκμετάλλευση το δικαίωμα χρήσεως του μέρους εκείνου της γαλακτοκομικής του ποσοστώσεως που αντιστοιχεί στην αρχική ποσότητα αναφοράς που διέθετε η εκμετάλλευσή του, πέραν της προσωρινώς χορηγηθείσας ειδικής ποσότητας αναφοράς;»

IV — Η άποψή μου επί της υποθέσεως

14. Θα εξετάσω την ουσία του προδικαστικού ερωτήματος (Β), αφού προηγουμένως ασχοληθώ με το ζήτημα που θέτει η Επιτροπή σχετικά με την επιλογή του ερμηνευτέου κανόνα του κοινοτικού δικαίου (Α).

18 — Η Επιτροπή αναφέρει ότι η άρνηση αυτή έγινε με απόφαση της 6ης Ιουλίου 1994.

Α — *Επί της επιλογής του ερμηνευτέου κανόνα*

15. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη απόφαση του HZA, ελήφθη βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 3950/92 και όχι βάσει του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, στο οποίο αναφέρεται το προδικαστικό ερώτημα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο. Ο κανονισμός 857/84 είχε καταργηθεί κατά το χρόνο εκδόσεως της συγκεκριμένης αποφάσεως, ενώ ήταν ήδη σε εφαρμογή ο κανονισμός 3950/92. Ωστόσο, οι δύο ρυθμίσεις είναι ταυτόσημες, οπότε δεν τίθεται ζήτημα περί ωφέλιμου ή μη χαρακτήρα της απαντήσεως του Δικαστηρίου. Η Επιτροπή προτείνει απλώς την αναδιατύπωση του ερωτήματος με την αναφορά της ορθής διατάξεως.

16. Πρέπει να επισημανθεί ότι η διάταξη περί παραπομπής δεν αναφέρεται ούτε στην ημερομηνία ούτε στη νομική βάση της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης αποφάσεως του HZA. Δεδομένου ότι στον εθνικό δικαστή ανήκει καταρχήν να επιλέξει τον κανόνα του κοινοτικού δικαίου, του οποίου την ερμηνεία κρίνει χρήσιμη για την επίλυση της ενώπιόν του διαφοράς, το Δικαστήριο δεσμεύεται από την επιλογή αυτή στο μέτρο που δεν διαπιστώνει μια προφανώς λανθασμένη εκτίμηση του εθνικού δικαστή.

17. Εν προκειμένω, πρέπει να τονισθεί ότι ο κανονισμός 3950/92 κατήργησε τον κανονισμό 857/84 [19], «με την επιφύλαξη της τήρησης των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που αναλαμβάνονται δυνάμει του ενλόγω κανονισμού» [20]. Δεδομένου, όμως, ότι ο κανονισμός 3950/92 ετέθη σε ισχύ από τις 3 Ιανουαρίου 1993 και σε εφαρμογή από την 1η Απριλίου 1993 [21], δηλαδή πριν από την 1η Ιουλίου 1993, οπότε και ολοκληρωνόταν η κρίσιμη χρονική περίοδος που όριζε το άρθρο 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, ο κοινοτικός νομοθέτης, προβαίνοντας σε μια κατ' ουσία διευκρινιστική μεταβατική ρύθμιση, έκρινε σκόπιμο να επαναλάβει την προϊσχύσασα ρύθμιση στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νέου κανονισμού.

18. Η ταυτότητα του περιεχομένου της παλαιάς και της νέας διατάξεως, ταυτότητα που επισημαίνεται και από την ίδια την Επιτροπή, έχει ως αποτέλεσμα, από πλευράς διαχρονικού δικαίου, να μην τίθεται καταρχήν κανένα ουσιαστικό ζήτημα επιλογής μεταξύ των δύο διατάξεων. Το μόνο τέτοιο ζήτημα, το οποίο θα μπορούσε, ενδεχομένως, να τεθεί, αφορά στην πιθανή ανάγκη συστηματικής ερμηνείας των προϋποθέσεων τροπής της προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς σε οριστική. Πράγματι, υπό το φως των προμνησθέντων αιτιολογικών σκέψεων της επίμαχης διατάξεως του κανονισμού 3950/92 φαίνεται πως ο κοινοτικός νομοθέτης προσανατολίσθηκε στη διατήρηση του γράμματος και του πνεύματος του κανονισμού 857/84, γεγονός που, όπως θα αναλύσω και στη συνέχεια, συνάδει και με την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Αντίθετα,

19 — Βλ. άρθρο 12 του ενλόγω κανονισμού.

20 — Βλ. τη δεύτερη παράγραφο των αιτιολογικών σκέψεων του προμνησθέντος στην υποσημείωση 12 κανονισμού 3950/92.

21 — Βλ. άρθρο 13 του ενλόγω κανονισμού.

σε ό,τι αφορά στους κανόνες διαδικασίας και στις συνέπειες αυτής της τροπής θα μπορούσε, ενδεχομένως, κανείς να ισχυρισθεί ότι πρέπει να εφαρμοσθούν οι διατάξεις του κανονισμού 3950/92. Εντούτοις, παρόμοιος ισχυρισμός δεν επηρεάζει σε τίποτε την απάντηση του Δικαστηρίου στο παρόν προδικαστικό ερώτημα, καθώς κανένα από τα προβληθέντα ως επίμαχα ζητήματα στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν φαίνεται να αφορά στους κανόνες διαδικασίας και στις συνέπειες της τροπής της προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς σε οριστική.

19. Με βάση τις ανωτέρω παρατηρήσεις φρονώ ότι δύναται να γίνει σεβαστή η επιλογή που υιοθέτησε ο εθνικός δικαστής περί του ερμηνευτέου κανόνα του κοινοτικού δικαίου, χωρίς παράλληλα να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ορθότητας των προβαλλομένων από την Επιτροπή, μέσω μιας απλώς διευκρινιστικής αναδιατυπώσεως του προδικαστικού ερωτήματος, η οποία αναφέρεται και στους δύο κοινοτικούς κανονισμούς. Συγκεκριμένα, προτείνω να γίνει δεκτό ότι ο εθνικός δικαστής ερωτά κατ' ουσία αν η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, διάταξη η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 3950/92, έχει την έννοια ότι πρέπει επίσης να χορηγηθεί οριστική ειδική ποσότητα αναφοράς σε παραγωγό ακόμη και όταν αυτός δεν χρησιμοποίησε, κατά τη χρονική περίοδο που προβλέπει η διάταξη αυτή, την προσωρινώς χορηγηθείσα ειδική ποσότητα αναφοράς προς αντίστοιχη αύξηση της γαλακτοκομικής του παραγωγής, αλλά παραχώρησε προσωρινώς σε άλλη γεωργική εκμετάλλευση το δικαίωμα χρήσεως του μέρους εκείνου της γαλακτοκομικής του ποσοστώσεως που αντιστοιχεί στην αρχική ποσότητα αναφοράς που διέθετε η εκμετάλλευσή του, πέραν της προσωρινώς χορηγηθείσας ειδικής ποσότητας αναφοράς.

B — *Επί της ουσίας*

20. Το προδικαστικό ερώτημα που έθεσε στην παρούσα υπόθεση το Bundesfinanzhof εντάσσεται στον γενικότερο προβληματισμό που αφορά στο ζήτημα της νομικής ρυθμίσεως της χορηγήσεως μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς δυνάμει της διατάξεως του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, διάταξη η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 3950/92, σε γαλακτοπαραγωγό που είχε ήδη λάβει αρχική ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84.

21. Η σώρευση των δύο ανωτέρω ποσοτήτων αναφοράς, που απαγορευόταν, όπως έχει προαναφερθεί, από το άρθρο 3α, πρώτη παράγραφος, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τους κανονισμούς 764/89 και 1639/91 («κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως»), επετράπη και ρυθμίσθηκε με τον κανονισμό 2055/93. Ωστόσο, η ιδιαιτερότητα της παρούσας υποθέσεως έγκειται στο γεγονός ότι η ειδική ποσότητα αναφοράς χορηγήθηκε προσωρινώς στον Schlebusch τον Οκτώβριο 1991, δηλαδή προτού τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός 2055/93 και ενόσω ήταν ακόμη σε ισχύ ο προμνησθείς «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Το πρώτο ζήτημα που πρέπει να διερευνηθεί, λοιπόν, είναι αν ο κανονισμός 2055/93 μπορεί να εφαρμοσθεί στα επίμαχα πραγματικά περι-

στατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης (α).

22. Όπως θα αναλύσω στη συνέχεια, η απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα πρέπει να είναι αρνητική· δεν φαίνεται να είναι θεμιτή ούτε η αναδρομική ούτε η κατ' αναλογίαν εφαρμογή του κανονισμού 2055/93. Ενόψει της απαντήσεως αυτής, το δεύτερο ζήτημα που τίθεται αφορά στον τελικό προσδιορισμό του νομικού καθεστώτος της καταστάσεως των παραγωγών που βρίσκονται σε παρόμοια θέση με αυτή του Schlebusch, δηλαδή που, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα με αυτόν, έχαιραν, βάσει σχετικών διοικητικών πράξεων των αρμοδίων εθνικών αρχών, της σωρεύσεως μιας αρχικής ποσότητας αναφοράς και μιας προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς, όπως αυτές οι ποσότητες προσδιορίζονταν από τις προμνησθείσες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου (β).

α) Επί της δυνατότητας εφαρμογής του κανονισμού 2055/93 στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης

23. Η Επιτροπή προβαίνει σε μια ερμηνεία του κανονισμού 2055/93, την οποία προτείνει στο Δικαστήριο να εφαρμόσει επί των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης. Αν και η ερμηνεία αυτή, καταρχήν, φαίνεται να είναι ορθή, εντούτοις φρονώ ότι, από πλευράς διαχρονικού δικαίου, δεν είναι θεμιτή η εφαρμογή του ενλόγω κανονισμού στην περίπτωση του Schlebusch και όσων παραγωγών μπορεί να βρίσκονται σε όμοια κατάσταση με αυτόν.

24. Κατά την Επιτροπή, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο, πρώτη παράγραφος, τελευταία περίπτωση, του κανονισμού 2055/93, ένας παραγωγός που έχει ήδη μια αρχική ποσότητα αναφοράς δεν λαμβάνει συμπληρωματικώς μια ειδική ποσότητα αναφοράς παρά μόνον αν είναι σε θέση να αυξήσει την παραγωγή της εκμεταλλεύσεώς του μέχρι την αιτούμενη ειδική ποσότητα. Ο παραγωγός οφείλει λοιπόν να χρησιμοποιεί αυτήν την ειδική ποσότητα αναφοράς για να αυξήσει την παραγωγή γάλακτος, δηλαδή για να παραδώσει περισσότερη από την αρχική ποσότητα γάλακτος. Με άλλα λόγια, οφείλει να παραδώσει και τις δύο ποσότητες που κατέχει («αρχική» και «ειδική») και δεν μπορεί να εκμισθώσει καμία από αυτές.

25. Η ανωτέρω ερμηνεία του κανονισμού 2055/93 φαίνεται να είναι ορθή. Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο ενλόγω κανονισμός, που επιδιώκει να ληφθεί πλήρως υπόψη από την κοινοτική νομοθεσία η απόφαση Wehrs [22], αναγνώρισε και, παράλληλα, ρύθμισε, για πρώτη φορά, τη δυνατότητα σωρεύσεως μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς, που αρχικώς προβλέφθηκε από το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, με μια αρχική ποσότητα αναφοράς που είχε χορηγηθεί δυνάμει του άρθρου 2 ή/και του άρθρου 6 αυτού του ίδιου κανονισμού. Στη συνέχεια, πρέπει να επισημανθεί ότι στις αιτιολογικές του σκέψεις ο κανονισμός 2055/93 επισημαίνει πως, στο πλαίσιο αυτής της σωρεύσεως, οι προϋποθέσεις οριστικής παροχής της ειδικής ποσότητας στον παραγωγό που κατέχει ήδη αρχική ποσότητα αναφοράς δεν μπορεί να είναι οι ίδιες με αυτές που ισχύουν βάσει του άρ-

22 — Προμνησθείσα στην υποσημείωση 13.

θρου 3α του κανονισμού 857/84 για παραγωγό που δεν κατέχει τέτοια αρχική ποσότητα, διότι στη δεύτερη περίπτωση ο παραγωγός πρέπει να ξαναρχίσει πραγματικά τη δραστηριότητα του γαλακτοπαραγωγού την οποία οφείλει να έχει εντελώς εγκαταλείψει, ενώ στην πρώτη περίπτωση ο αποδέκτης της ειδικής ποσότητας αναφοράς είναι εν ενεργεία γαλακτοπαραγωγός [23]. Για τον λόγο αυτόν, στο πρώτο άρθρο, πρώτη παράγραφος, τελευταία περίπτωση, του ενλόγω κανονισμού ορίζεται ότι ο ενδιαφερόμενος παραγωγός πρέπει να αποδεικνύει ότι είναι «σε θέση να αυξήσει την παραγωγή στην εκμετάλλευσή του μέχρι την αιτούμενη ειδική ποσότητα αναφοράς», γεγονός που σημαίνει ότι το σύνολο της παραγωγής του πρέπει να καταστεί τουλάχιστον ισοδύναμο με το άθροισμα της αρχικής και της συμπληρωματικής ειδικής ποσότητας αναφοράς. Από το γράμμα, λοιπόν, της ενλόγω διατάξεως φαίνεται να προκύπτει ότι ο ενδιαφερόμενος παραγωγός δεν αρκεί απλώς να επαναλάβει και να φέρει στο επίπεδο της ειδικής ποσότητας αναφοράς την εγκαταλειφθείσα παραγωγή ως προς το τμήμα της εκμεταλλεύσεώς του για το οποίο εχορηγείτο πριμοδότηση μη εμπορίας ή μετατροπής σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 1078/77, αλλά οφείλει να συνεχίσει την παραγωγή που αντιστοιχεί στην αρχική ποσότητα και να την αυξήσει κατά το μέτρο της αιτούμενης ειδικής ποσότητας. Τέλος, το γεγονός ότι αυτή η υποχρέωση αυξήσεως της παραγωγής αναφέρεται στο σύνολο της εκμεταλλεύσεως του ενδιαφερομένου παραγωγού, δηλαδή και στο τμήμα εκείνο στο οποίο είχε εγκαταλειφθεί η παραγωγή αλλά και σε εκείνο στο οποίο συνεχιζόταν, μπορεί να συναχθεί και από το περιεχόμενο των κριτηρίων που το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2562/93 της Επιτροπής, της 17ης Σεπτεμβρίου 1993 [24], όρισε ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη για να καθορισθεί η ικανότητα του παραγωγού να αυξήσει την παραγωγή στην εκμετάλλευσή του μέχρι την ειδική ποσότητα αναφοράς για την οποία ο συγκεκριμένος παραγωγός υπέβαλε αίτηση [25]. Από όλα τα ανωτέρω φαίνεται λοιπόν ότι, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο, πρώτη παράγραφος, τελευταία περίπτωση, του κανονισμού 2055/93, ο ενδιαφερόμενος παραγωγός, προκειμένου να τύχει ειδικής ποσότητας αναφοράς, οφείλει να είναι σε θέση να παραδώσει τόσο την αρχική όσο και την ειδική ποσότητα, που έλαβε, χωρίς να μπορεί να εκμισθώσει την πρώτη, διότι τούτο προφανώς θα του στερούσε τη δυνατότητα πραγματικής αυξήσεως της συνολικής του παραγωγής.

26. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η ως άνω ερμηνευθείσα διάταξη του κανονισμού 2055/93 πρέπει να εφαρμοσθεί στην περίπτωση του Schlebusch.

27. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή αναφέρει πως, δυνάμει του κανονισμού 857/84, όπως

23 — Βλ. την παράγραφο 7 των αιτιολογικών σκέψεων του προμνησθέντος στην υποσημείωση 14 κανονισμού 2055/93.

24 — ΕΕ L 235 της 18ης Σεπτεμβρίου 1993, σ. 18.

25 — Συγκεκριμένα το άρθρο 2, παράγραφος 2, ορίζει τα ακόλουθα: «Μεταξύ των κριτηρίων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να καθορισθεί η ικανότητα του παραγωγού να αυξήσει την παραγωγή του στην εκμετάλλευσή του μέχρι την ειδική ποσότητα αναφοράς για την οποία υπέβαλε αίτηση επισημαίνονται:
— οι ποσότητες γάλακτος που διατέθηκαν στο εμπόριο πριν από την 1η Απριλίου 1993 κατ' υπέρβαση της ποσότητας αναφοράς την οποία διαθέτει ο παραγωγός,
— ο αριθμός και φυλή των θηλυκών κατοικιδίων βοοειδών ηλικίας τουλάχιστον έξι μηνών, ικανών για την παραγωγή γάλακτος η οποία προορίζεται για εμπορία, και που έχει στην κατοχή του ο παραγωγός στην εκμετάλλευση κατά τη στιγμή που υποβάλλεται η αίτηση,
— η έκταση κηπευτροφικών καλλιεργειών κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1391/78 της Επιτροπής,
— οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται με σκοπό την αύξηση της γαλακτοκομικής παραγωγής στην εκμετάλλευση».

τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, δεν επιτρεπόταν παραγωγοί, όπως ο Schlebusch, που διέθεταν ήδη αρχική ποσότητα αναφοράς, να λάβουν προσωρινές ειδικές ποσότητες αναφοράς. Τούτο σημαίνει ότι το ζήτημα υπό ποιες προϋποθέσεις έπρεπε να καταβληθεί ως οριστική η ειδική ποσότητα αναφοράς δεν ετίθετο για τον κοινοτικό νομοθέτη. Για τον λόγο αυτόν, το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84 δεν προέβλεπε τέτοιες προϋποθέσεις και η τρίτη παράγραφος, πρώτη φράση, του άρθρου αυτού, η οποία κατέστη τρίτη παράγραφος, πρώτη φράση, του άρθρου 4, του κανονισμού 3950/92, απαιτούσε από τον παραγωγό να αποδείξει ότι «επανέλαβε» τις παραδόσεις γάλακτος.

28. Η Επιτροπή υποστηρίζει πως το γεγονός ότι το Δικαστήριο, με την προμνησθείσα απόφαση Wehrs, κήρυξε ανίσχυρο τον «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» δεν έχει ως αποτέλεσμα να καθίστανται ανεφάρμοστες οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό 857/84 σχετικά με την οριστική χορήγηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς. Δέχεται ότι η κήρυξη του ανισχύρου παράγει τα αποτελέσματά της ex tunc και ότι η προσωρινή χορήγηση μιας ποσότητας αναφοράς υπό το καθεστώς SLOM II, χωρίς να ληφθεί υπόψη ο «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», είναι λοιπόν νόμιμη, γεγονός που σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί έχουν, καταρχήν, ένα δικαίωμα στη χορήγηση τέτοιας ποσότητας αναφοράς.

29. Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το χρήσιμο αποτέλεσμα των διατάξεων μπορεί να διασφαλισθεί μόνον αν ερμηνευθούν οι προϋποθέσεις ως εάν ο κοινοτικός νομοθέτης ήταν ενήμερος, κατά την σύνταξή τους, για το ανίσχυρο του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» και αν εφαρμοσθούν με αυτή την έννοια σε καταστάσεις παρόμοιες με αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης. Σε αντίθετη περίπτωση, όπου δεν θα εφαρμόζονταν οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις για τον απλό λόγο ότι δεν αντιστοιχούσαν απολύτως στην κατάσταση των ενλόγω παραγωγών, θα υπήρχε ο κίνδυνος να επέλθει μια αδικαιολόγητη δυσμενής διάκριση σε βάρος των παραγωγών που δεν διέθεταν μια αρχική ποσότητα αναφοράς και που ήσαν αποκλεισμένοι από την παραγωγή γάλακτος.

30. Υπό το φως της ανωτέρω ερμηνευτικής επιλογής, η Επιτροπή θεωρεί απαραίτητο να εξετασθεί ο τρόπος με τον οποίο το Συμβούλιο θα είχε αντιδράσει κατά τη διαμόρφωση των καθεστώτων SLOM I και SLOM II, αν γνώριζε το ανίσχυρο του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Κατά την Επιτροπή, ο κανονισμός 2055/93, όπως ερμηνεύθηκε ανωτέρω, προσφέρει τις πιο προφανείς ενδείξεις.

31. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω δεν πρόκειται παρά για μια ερμηνευτική βοήθεια και όχι για μια κατ' αναλογίαν εφαρμογή του πρώτου άρθρου, πρώτη παράγραφος, τελευταία περίπτωση, του κανονισμού 2055/93. Η Επιτροπή εκτιμά, δηλαδή, ότι το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι αν ο ενλόγω κανονισμός ήταν σε ισχύ το χρόνο κατά τον οποίο ελήφθη η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης απόφαση του HZA. Αν, ωστόσο, το Δικαστήριο δεν ακολουθούσε την άποψη της Επιτροπής και θεωρούσε ότι υπήρχε ένα «κενό» στο καθεστώς SLOM II που δεν θα μπορούσε να καλύψει η ερμηνεία των προσηκουσών διατάξεων, κατά την Επιτροπή θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο να εφαρμοσθεί κατ' αναλογίαν το πρώτο άρθρο, πρώτη

παράγραφος, τελευταία περίπτωση, του κανονισμού 2055/93, δεδομένου ότι ο κανονισμός αυτός ήταν σε ισχύ κατά το χρόνο που ελήφθη η απόφαση του HZA (6 Ιουλίου 1994) και η τελευταία μπορούσε να τον λάβει υπόψη της.

32. Η ανωτέρω επιχειρηματολογία της Επιτροπής δεν με βρίσκει σύμφωνο. Η εφαρμογή στην περίπτωση του Schlebusch των προϋποθέσεων χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς, που προβλέπονται από τον κανονισμό 2055/93, δεν είναι θεμιτή διότι, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζονται τόσο η Επιτροπή όσο και ο ίδιος ο Schlebusch, ο τελευταίος δεν είχε αξίωση έναντι των εθνικών του αρχών για τη χορήγηση της ειδικής ποσότητας σωρευτικώς προς την αρχική και, μολονότι κατάφερε να εξασφαλίσει αυτήν την ειδική ποσότητα, τούτο δεν φαίνεται να τον κατέστησε υποκείμενο συγκεκριμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

33. Ειδικότερα, μολονότι η απόφαση Wehrs [26], κηρύσσοντας το ανίσχυρο του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», αναγνώρισε ουσιαστικά ex tunc ένα καταρχήν δικαίωμα στη χορήγηση μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς για τους παραγωγούς που, όπως ο Schlebusch, διέθεταν ήδη μια αρχική ποσότητα αναφοράς, τον χρόνο κατά τον οποίο ο Schlebusch επέτυχε να λάβει αυτήν την ειδική ποσότητα, το ανωτέρω δικαίωμα δεν ήταν ρυθμισμένο από το κοινοτικό δίκαιο και, επομένως, δεν γεννούσε συγκεκριμένες υποχρεώσεις των αρμοδίων εθνικών αρχών και αντίστοιχες αξιώσεις του παραγωγού αυτού. Όπως χαρακτηριστικά έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση της 6ης Ιουνίου 1996, Ecroyd [27], το γεγονός ότι ο «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» κηρύχθηκε ανίσχυρος με την προμνησθείσα απόφαση Wehrs, δεν συνεπάγεται ούτε υποχρέωση ούτε ευχέρεια για την αρμόδια εθνική αρχή για την χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς. Δεδομένου του πολύπλοκου χαρακτήρα του συστήματος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, το σχετικό νομικό πλαίσιο, όπως ίσχυε μετά την κήρυξη του ανισχύρου του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», δεν επέτρεπε αφ' εαυτού, δηλαδή χωρίς την αναμόρφωση του συστήματος, να χορηγηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς σ' έναν παραγωγό που βρισκόταν σε παρόμοια κατάσταση με τον Schlebusch. Με άλλα λόγια, πριν θεσπιστούν άλλες κοινοτικές διατάξεις θεραπεύουσες το διαπιστωθέν ανίσχυρο, η αρμόδια εθνική αρχή δεν υποχρεούνταν να χορηγήσει ειδική ποσότητα αναφοράς στους παραγωγούς που τελούσαν υπό τις προαναφερθείσες περιστάσεις ούτε είχε την ευχέρεια να το πράξει [28].

34. Βάσει των ανωτέρω, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, ο Schlebusch, ο οποίος έλαβε με εθνική διοικητική πράξη την προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς ενόσω ίσχυε ακόμη ο «κανόνας περί

26 — Προμνησθείσα στην υποσημείωση 13.

27 — Υπόθεση C-127/94 (Συλλογή 1996, σ. I-2731).

28 — Βλ. σκέψεις 57 έως 59.

απαγορεύσεως της σωρεύσεως» και πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 2055/93, δεν φαίνεται να αντλεί κανένα συγκεκριμένο δικαίωμα, όπως επίσης δεν φαίνεται να υπέχει καμία συγκεκριμένη υποχρέωση ως προς τη ρύθμιση της σωρεύσεως των δύο ποσοτήτων αναφοράς, στο μέτρο που κατά το χρόνο εκδόσεως της ανωτέρω εθνικής διοικητικής πράξεως δεν υφίστατο κανένα συγκεκριμένο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο που να προέβλεπε και να ρύθμιζε την ενλόγω σώρευση. Επομένως, από νομικής απόψεως δεν ήταν δυνατό να διαμορφωθεί καμιά υποκειμενική κατάσταση άξια προστασίας, δηλαδή κανένα κεκτημένο δικαίωμα στην ειδική ποσότητα αναφοράς, επί του οποίου να αντιμετωπισθεί το ενδεχόμενο εφαρμογής των προϋποθέσεων που προβλέπει ο κανονισμός 2055/93. Η όποια εφαρμογή του κανονισμού αυτού στην περίπτωση παραγωγών που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση με αυτήν του Schlebusch, θα ισοδυναμούσε με αναδρομική διαμόρφωση του ελλείποντος θεσμικού πλαισίου περί της σωρεύσεως των δύο ποσοτήτων. Πλην όμως, μια τέτοια αναδρομική εφαρμογή του κανονισμού 2055/93 δεν προβλέπεται από μεταβατικές διατάξεις του ίδιου του κανονισμού, ενώ προφανώς αντιβαίνει στην αρχή της μη αναδρομικότητας των κοινοτικών κανονισμών [29].

35. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν θα ήταν θεμιτή η εφαρμογή των προϋποθέσεων που θέτει ο κανονισμός 2055/93 στην περίπτωση του Schlebusch, ακόμη και αν ήθελε θεωρηθεί ότι ο τελευταίος έχει αποκτήσει δικαίωμα στη σώρευση αρχικής και ειδικής ποσότητας αναφοράς. Σε μια τέτοια περίπτωση, ενόψει της αρχής της ασφάλειας δικαίου, θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του κατόχου προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς, ο οποίος προσδοκά να καταστεί η ποσότητα αυτή οριστική, παγιώθηκαν σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο που ίσχυε κατά το χρόνο που του χορηγήθηκε ως προσωρινή η ειδική αυτή ποσότητα. Πράγματι, δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί βασίμως ότι ο ενδιαφερόμενος παραγωγός όφειλε να συμμορφωθεί σε όρους και υποχρεώσεις που δεν γνώριζε από την αρχή της χρονικής περιόδου για την οποία επιβλήθηκαν όροι και προϋποθέσεις σχετικά με την οριστικοποίηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο παραγωγός αυτός όφειλε να συμμορφωθεί σε όρους και προϋποθέσεις που τέθηκαν μετά το πέρας της ανωτέρω χρονικής περιόδου. Με άλλα λόγια, δεν θα ήταν θεμιτό η προϋπόθεση αυξήσεως της παραγωγής του συνόλου της εκμεταλλεύσεως και η συνακόλουθη απαγόρευση της μισθώσεως της αρχικής ποσότητας, που φαίνεται να επιβάλλει ο κανονισμός 2055/93, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 1993, να εφαρμοσθούν επί της κρίσεως περί οριστικοποιήσεως της ειδικής ποσότητας που χορηγήθηκε στον Schlebusch τον Οκτώβριο 1991, χρόνο κατά τον οποίο προβλεπόταν ότι ο παραγωγός όφειλε να προσφέρει αποδείξεις σχετικά με συγκεκριμένες δραστηριότητές του που θα επραγματοποιούντο εντός προθεσμίας δύο ετών από την 1η Ιουλίου 1991. Σε μια τέτοια περίπτωση θα ήταν πράγματι βάσιμος ο ισχυρισμός του Schlebusch, σύμφωνα με τον οποίο η κατάστασή του διέπετο αποκλειστικά από τα καθεστώτα SLOM I και SLOM II, και του είχε δημιουργηθεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς αυτό.

29 — Σχετικά με την αρχή αυτήν, βλ., ενδεικτικά, την απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, υπόθεση 234/83, Gesamthochschule Duisburg κατά Hauptzollamt München-Mitte (Συλλογή 1985, σ. 327, σκέψη 20).

36. Γενικά, φρονώ πως ο κανονισμός 2055/93 δεν θα μπορούσε να εφαρμοσθεί αναδρομικά

στην περίπτωση του Schlebusch, ούτε προκειμένου να συγκεκριμενοποιήσει το αφηρημένο δικαίωμα σωρεύσεως που αυτός κατείχε, ούτε προκειμένου να του επιβάλει υποχρεώσεις που δεν υπείχε κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα που όριζε το άρθρο 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91 και ίσχυε το χρόνο κατά τον οποίο του χορηγήθηκε ως προσωρινή η ειδική ποσότητα αναφοράς [30].

37. Στη συνέχεια, πρέπει να τονισθεί ότι δεν φαίνεται να είναι βάσιμοι ούτε ο ισχυρισμός περί ερμηνευτικής βοήθειας, ούτε αυτός περί κατ' αναλογίαν εφαρμογής του κανονισμού 2055/93, που προβάλλει η Επιτροπή. Πρώτον, η λεγόμενη ερμηνευτική βοήθεια, που θα μπορούσε, κατά την Επιτροπή, να αντληθεί από τον κανονισμό 2055/93, θα ισοδυναμούσε κατ' ουσία με αθέμιτη, κατά τα ανωτέρω, αναδρομική εφαρμογή του κανονισμού αυτού, εφόσον, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα ως προς το οποίο κρίνεται η δραστηριότητα του ενδιαφερόμενου παραγωγού, δεν υφίστατο θεσμικό πλαίσιο το οποίο να προβλέπει και να ρυθμίζει την επίμαχη σώρευση, και ως προς το οποίο να τίθεται ζήτημα ερμηνείας. Εξάλλου, γίνεται εν γένει δεκτό ότι συνιστά περίπτωση αναδρομικής εφαρμογής η χρησιμοποίηση μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου για την ερμηνεία μιας άλλης διατάξεως που θεσπίσθηκε νωρίτερα, σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά που συνέβησαν ενόσω ίσχυε η προηγούμενη ρύθμιση [31]. Δεύτερον, φρονώ ότι το ίδιο ισχύει και για την λεγόμενη κατ' αναλογίαν εφαρμογή, που προτείνει η Επιτροπή, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι ο κανονισμός ήταν σε ισχύ όταν ελήφθη η απόφαση του HZA (6 Ιουλίου 1994) και, επομένως, η γερμανική εθνική αρχή μπορούσε να τον λάβει υπόψη της. Όπως προανέφερα, για τη ρύθμιση της δυνατότητας ή μη του Schlebusch να αξιώσει την οριστική καταβολή της ειδικής ποσότητας, κρίσιμο είναι το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο χορηγήσεως της ποσότητας αυτής ως προσωρινής και, ενδεχομένως, κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο παραγωγός όφειλε να αποδείξει συγκεκριμένη δραστηριότητά του, και όχι το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο που εκδόθηκε η απόφαση με την οποία ο HZA αρνήθηκε την οριστική χορήγηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς. Επομένως, τα πραγματικά περιστατικά που ζητείται να ρυθμισθούν κατ' αναλογία με τα πραγματικά περιστατικά που υπάγονται στο ratione temporis πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 2055/93 ανήκουν στο ratione temporis πεδίο εφαρμογής άλλου, προγενέστερου νομικού καθεστώτος, γεγονός που αποκλείει την κατ' αναλογία ρύθμιση. Με άλλα λόγια, η αναφερόμενη από την Επιτροπή ως κατ' αναλογία εφαρμογή του κανονισμού 2055/93 ενέχει στην πραγματικότητα μια αθέμιτη αναδρομική εφαρμογή του. Τρίτον, τόσο η λεγόμενη ερμηνευτική βοήθεια όσο και η φερόμενη ως κατ' αναλογίαν εφαρμογή προϋποθέτουν ότι

30 — Πρβλ. την προμνησθείσα στην υποσημείωση 29 απόφαση Gesamthochschule Duisburg κατά Hauptzollamt München-Mitte, στην οποία αναφέρεται ότι η αναδρομική εφαρμογή ενός κανονισμού δεν επιτρέπεται «ανεξάρτητα από τις ευνοϊκές ή δυσμενείς συνέπειες που η εφαρμογή αυτή μπορεί να έχει για τον ενδιαφερόμενο» (σκέψη 20). Όπως επισημαίνεται στην ίδια σκέψη της ενλόγω αποφάσεως, η αναδρομική εφαρμογή ενός κανονισμού δεν επιτρέπεται «εκτός αν υπάρχει σαφής μνεία, είτε στη διατύπωσή του, είτε στους στόχους του, η οποία να επιτρέπει το συμπέρασμα ότι ο κανονισμός αυτός δεν ισχύει μόνο για το μέλλον». Τέτοια μνεία ούτε υπάρχει ούτε και θα μπορούσε να υπάρχει στον κανονισμό 2055/93. Πολύ δύσκολα θα γινόταν δεκτό ότι ο κανονισμός αυτός, ο οποίος επιτρέπει και ρυθμίζει για πρώτη φορά τη σώρευση των σχετικών ποσοτήτων αναφοράς, θα μπορούσε να προβλέπει την εφαρμογή του σε παραγωγούς που είχαν ήδη λάβει ειδικές ποσότητες αναφοράς σε ρητή αντίθεση προς τον προϊσχύσαντα «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως».

31 — Βλ. την προμνησθείσα στην υποσημείωση 29 απόφαση Gesamthochschule Duisburg κατά Hauptzollamt München-Mitte, σκέψεις 19 και 20.

το Δικαστήριο θα θελήσει το ίδιο να ρυθμίσει — είτε μέσω ερμηνείας των διατάξεων που προϋφίσταντο της κηρύξεως του ανισχύρου του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» είτε μέσω κατ' αναλογίαν καλύψεως του «κενού» που θα μπορούσε ενδεχομένως να θεωρηθεί ότι άφησε η κήρυξη αυτή — την προσωρινή σώρευση που επήλθε εν τοις πράγμασι στο πρόσωπο του Schlebusch χάρη στη διοικητική πράξη χορηγήσεως που εξέδωσε η αρμόδια γερμανική αρχή. Όμως, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να συμβαδίζει με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ Δικαστηρίου και άλλων κοινοτικών οργάνων, όπως είναι το Συμβούλιο.

38. Το Δικαστήριο, αν και μπορεί να θεωρήσει ανίσχυρες πράξεις του Συμβουλίου ή και άλλων κοινοτικών οργάνων, δεν μπορεί να υποκαταστήσει τα κοινοτικά όργανα στο έργο τους, ιδίως από την στιγμή που αυτά έχουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς την επιλογή των πλέον κατάλληλων μέτρων [32]. Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι υφίσταται όντως τέτοιου είδους εξουσία, καθώς, όπως τόνισε το Δικαστήριο στην υπόθεση Ecroyd [33], το σύστημα των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων είναι τόσο πολύπλοκο ώστε δεν θα ήταν δυνατή η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς σε παραγωγό που κατείχε αρχική ποσότητα αναφοράς υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84, χωρίς την αναμόρφωση του συστήματος από νέες κοινοτικές διατάξεις [34].

39. Εξάλλου, η έλλειψη δυνατότητας του Δικαστηρίου να υποκαταστήσει το Συμβούλιο και τα άλλα κοινοτικά όργανα στο έργο τους, όταν αυτά έχουν διακριτική ευχέρεια, δεν θα μπορούσε να επηρεασθεί από το συγκεκριμένο περιεχόμενο της θέσεως που τελικά έλαβε σε μεταγενέστερο χρόνο το αρμόδιο κοινοτικό όργανο ασκώντας την ευχέρειά του αυτή. Η αντίθετη άποψη, εκτός από το γεγονός ότι θα αντέβαινε προφανώς στην αρχή της μη αναδρομικότητας των κοινοτικών κανονισμών, θα ήταν εν προκειμένω και αλυσιτελής. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι τεχνικές δυσκολίες ρυθμίσεως του ζητήματος της σωρεύσεως της αρχικής και της ειδικής ποσότητας αναφοράς στον ίδιο παραγωγό δεν διευθετήθηκαν πλήρως από τον κανονισμό 2055/93, ο οποίος στο πρώτο άρθρο, πρώτη παράγραφο, τελευταία περίπτωση, ορίζει ότι ο παραγωγός που κατέχει ήδη αρχική ποσότητα αναφοράς, όπως συνέβη με τον Schlebusch, μπορεί να λάβει ειδική ποσότητα, εφόσον αποδεικνύει προς υποστήριξη της αιτήσεώς του ότι είναι σε θέση να αυξήσει την παραγωγή στην εκμετάλλευσή του μέχρι την αιτούμενη ειδική ποσότητα, «με κριτήρια που θα καθοριστούν». Αυτά δε τα κριτήρια δεν καθορίστηκαν πλήρως ούτε από τον προμνησθέντα κανονισμό 2562/93, καθώς από το άρθρο 4 του τελευταίου συνάγεται σαφώς ότι τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν επιπλέον κριτήρια από αυτά που

32 — Πρβλ. και τις προτάσεις μου στην υπόθεση C-360/97, Nijhuis, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 20ής Απριλίου 1999 (Συλλογή 1999, σ. I-1919, σημείο 49).

33 — Προμνησθείσα στην υποσημείωση 27.

34 — Σχετικά με τις τεχνικές δυκολίες ρυθμίσεως των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα κ. Ph. Léger στην προμνησθείσα, στην υποσημείωση 27, υπόθεση Ecroyd, σημεία 76 έως 87.

καθορίζονται στο άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού. Με άλλα λόγια, η εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού 2055/93 στην περίπτωση του Schlebusch, δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε συγκεκριμένη και οριστική ρύθμιση της καταστάσεως του τελευταίου, διότι μια τέτοια ρύθμιση εξαρτάται και από την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των κρατών μελών. Συναφώς, αξίζει να σημειωθεί ότι, ακόμη και σε περίπτωση ασκήσεως της ανωτέρω ευχέρειας και προσδιορισμού των κριτηρίων καθορισμού της αυξήσεως της παραγωγής, όπως προβλέπουν τα άρθρα 2 και 4 του κανονισμού 2562/93, θα ήταν επισφαλές, στο πλαίσιο του διαχρονικού δικαίου, να υποστηριχθεί ότι το αποτέλεσμα της ασκήσεως αυτής της διακριτικής ευχέρειας πρέπει να εφαρμοσθεί για τη ρύθμιση της καταστάσεως που δημιουργήθηκε από την διοικητική πράξη του Οκτωβρίου 1991, με την οποία χορηγήθηκε στον Schlebusch η προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς.

β) Επί του προσδιορισμού του νομικού καθεστώτος της καταστάσεως του Schlebusch

40. Εκκινώντας από το νομικό πλαίσιο που ίσχυε κατά το χρόνο κατά τον οποίο έλαβαν χώρα τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, τόσο ο εθνικός δικαστής όσο και τα μέρη που κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις, η Επιτροπή και ο Schlebusch, σε ορισμένα σημεία του συλλογισμού τους προσπαθούν να εισαγάγουν μια ερμηνευτική ρύθμιση της σωρεύσεως των δύο ποσοτήτων αναφοράς στην εκμετάλλευση του Schlebusch, χωρίς πάντοτε να αναφέρονται στον μεταγενέστερο κανονισμό 2055/93. Εντούτοις, αυτή η προσπάθεια φαίνεται να ερείδεται σε εσφαλμένη βάση, είτε διότι, στην ουσία της, δεν αποφεύγει την επάνοδο στην προβληματική της συγκεκαλυμμένης αναδρομικής εφαρμογής του ενλόγω κανονισμού, είτε διότι αντιβαίνει ευθέως στα πορίσματα της νομολογίας Ecroyd [35].

41. Το αιτούν δικαστήριο και η Επιτροπή δέχονται πως, αφενός, το γράμμα του κανονισμού 857/84 δεν απαγορεύει την προσωρινή εκχώρηση, κατά το άρθρο 5γ, πρώτη παράγραφος, στοιχείο α', του κανονισμού 804/68, της αρχικής ποσότητας αναφοράς σε άλλη εκμετάλλευση, μετά τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς [36] και, αφετέρου, το γράμμα του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, το οποίο επανελήφθη με το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 3950/92, απαιτεί την «επανάληψη» της παραγωγής γάλακτος εντός ορισμένης χρονικής περιόδου και την εκ μέρους του παραγωγού απόδειξη του βασίμου της εμπιστοσύνης του ότι θα μπορέσει να συνεχίσει την παραγωγή γάλακτος μετά τη λήξη της περιόδου μη εμπορίας. Πλην όμως, ο εθνικός δικαστής και η Επιτροπή υποστηρίζουν πως το ως άνω άρθρο πρέπει να ερμηνευθεί με βάση το σκοπό του, δηλαδή υπό την έννοια ότι οι παραγωγοί, που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τον Schlebusch, οφείλουν να αποδείξουν ότι μετά τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς

35 — Προμνησθείσα στην υποσημείωση 27.

36 — Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, η περίπτωση που ο παραγωγός εκμίσθωσε την αρχική ποσότητα αναφοράς πριν από την χορήγηση της ειδικής ποσότητας δεν είναι συγκρίσιμη με την υπόθεση της κύριας δίκης, οπότε δεν είναι απαραίτητο να εξετασθεί στην παρούσα διαδικασία.

αύξησαν αντιστοίχως την παραγωγή γάλακτος και ότι δεν χρησιμοποίησαν απλώς τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς ως ευκαιρία για να εκμεταλλευθούν κατ' άλλο τρόπο τις νέες παραγωγικές τους δυνατότητες ή να τις αφήσουν εντελώς ανεκμετάλλευτες, παύοντας να παραδίδουν τις αρχικές ποσότητες αναφοράς ή μεταβιβάζοντάς τες σε άλλη εκμετάλλευση προς προσωρινή χρήση [37].

42. Είναι φανερό ότι στον ανωτέρω προσδιορισμό του σκοπού της διατάξεως, της οποίας ζητείται η ερμηνεία στην παρούσα υπόθεση, υφέρπει η επιλογή ρυθμίσεως των συνεπειών της αποφάσεως Wehrs σε περιπτώσεις όμοιες με αυτήν του Schlebusch, μέσω της ερμηνείας των προϋφιστάμενων κοινοτικών κανόνων, ερμηνείας που κατ' ουσία δανείζεται το πνεύμα της μεταγενέστερης ρυθμίσεως που εισήγαγε ο κανονισμός 2055/93. Ασχέτως από τα ζητήματα αθέμιτης αναδρομικότητας και αλυσιτελούς εφαρμογής του ενλόγω κανονισμού, τα οποία ανακύπτουν από το ερμηνευτικό αυτό δάνειο και εξετάσθηκαν ανωτέρω, φρονώ ότι η υιοθέτηση μιας τέτοιας επιλογής από το Δικαστήριο θα ανέτρεπε τα πορίσματα της νομολογίας Ecroyd. Συγκεκριμένα, όπως έχω ήδη επισημάνει, εφόσον το Δικαστήριο με την απόφαση Wehrs έκρινε ανίσχυρο τον «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», μόνο το

37 — Το αιτούν δικαστήριο διατυπώνει την άποψη ότι ο σκοπός είναι ακριβώς να διασφαλισθεί ότι οι χορηγηθείσες ειδικές ποσότητες (αναφοράς-παραδόσεως) θα παραχθούν πράγματι από τον δικαιούχο παραγωγό. Επομένως, η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον παραγωγό για την πώληση των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων ή για άλλη χρήση τους, αλλά μόνον για την εκ μέρους του ιδίου παραγωγή γάλακτος. Προς τούτο, εξάλλου, το άρθρο 3α, παράγραφος 4, του κανονισμού 857/84 ρητώς απαγορεύει την προσωρινή εκχώρηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά το άρθρο 5γ, πρώτη παράγραφος, στοιχείο α', του κανονισμού 804/68.
Κατά το αιτούν δικαστήριο, το ιστορικό της θεσπίσεως της διατάξεως του άρθρου 3α, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84 συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι η σύμφωνη προς τον σκοπό του εφαρμογή του σημαίνει ότι παραγωγός ευρισκόμενος σε κατάσταση παρόμοια με του προσφεύγοντος οφείλει, μετά τη χορήγηση προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς και εντός της δωδεκάμηνης περιόδου που προβλέπει ο κανονισμός, να αυξήσει αναλόγως την παραγωγή του. Ο νομοθέτης διατύπωσε αυτή τη διάταξη έχοντας προφανώς υπόψη του μόνο εκείνους τους γαλακτοπαραγωγούς, οι οποίοι προ της θεσπίσεως της ρυθμίσεως SLOM δεν διέθεταν καμία ποσότητα αναφοράς, θεώρησαν ότι ο οριστικός αποκλεισμός τους από τη γαλακτοπαραγωγή θίγει τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και με την προσφυγή τους στο ΔΕΚ και τη δικαίωσή τους απ' αυτό οδήγησαν τον νομοθέτη να αντικαταστήσει τη ρύθμιση περί εισφορών με τη ρύθμιση SLOM. Ο νομοθέτης δεν ήταν επομένως σε θέση να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις όσων παραγωγών διέθεταν ήδη αρχική ποσότητα αναφοράς διότι αυτή η κατηγορία παραγωγών ελήφθη υπόψη για πρώτη φορά στο πλαίσιο των ρυθμίσεων SLOM μετά την προμνησθείσα απόφαση Wehrs με την έκδοση του κανονισμού 2055/93 — SLOM III. Επομένως, αυτή η κατηγορία παραγωγών δεν μπορεί, καταρχήν, να επωφεληθεί από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς με τους κανονισμούς SLOM I και SLOM II, ακόμα κατά τον χρόνο εκδόσεως του προαναφερθέντος κανονισμού 3950/92. Αν, αντιθέτως, δεν τεθεί ως προϋπόθεση της οριστικής χορηγήσεως της σχετικής ποσοστώσεως η αύξηση της παραγωγής τους, ενόψει της σοβαρής προθέσεώς τους να χρησιμοποιήσουν τη δυνατότητα που δεν είχαν ως τώρα να επαναλάβουν την (πρόσθετη) απαλλαγμένη από εισφορές παραγωγή γάλακτος, αυτή η κατηγορία παραγωγών μπορεί να περιέλθει σε πλεονεκτικότερη θέση από τους παραγωγούς, οι οποίοι είχαν πλήρως αποκλεισθεί μέχρι τώρα από την χωρίς εισφορές παραγωγή γάλακτος και την κατάσταση των οποίων είχε προφανώς υπόψη του ο νομοθέτης κατά τη σύνταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84 και του άρθρου 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 3950/92, όπως προκύπτει από τη χρονική σειρά κατά την οποία εκδόθηκαν οι ανωτέρω κανονισμοί.
Κατά την Επιτροπή, τα καθεστώτα SLOM I, SLOM II και SLOM III επιδιώκουν οι παραγωγοί γάλακτος, που είχαν αναλάβει υποχρέωση μη εμπορίας ή μετατροπής βάσει του κανονισμού 1078/77, να μπορούν να ασκήσουν την παλαιά επαγγελματική τους δραστηριότητα στο πλαίσιο του νέου καθεστώτος ποσοστώσεων γάλακτος. Συναφώς, από την προμνησθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Von Deetzen συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις που συνδέονται με μια ειδική ποσότητα αναφοράς πρέπει να εμποδίζουν τους παραγωγούς να αντλούν από τη χορήγησή της ένα καθαρά οικονομικό όφελος, εκμεταλλευόμενοι την αγοραία αξία που οι ποσότητες αναφοράς απέκτησαν στο μεταξύ. Κατά την Επιτροπή, αυτή η επιδίωξη επιβεβαιώνεται τόσο από την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 764/89 και από την όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1639/91. Το άρθρο 3α, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, που επιβάλλει την απαγόρευση εκμίσθωσης μιας προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς, έχει τον ίδιο σκοπό. Η Επιτροπή θεωρεί λοιπόν ότι, από οικονομική σκοπιά, δεν υφίσταται διάκριση μεταξύ της εκμίσθωσης μιας προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς και της εκμίσθωσης της αρχικής ποσότητας αναφοράς, που ένας παραγωγός διέθετε ήδη, διότι, σε κάθε περίπτωση, θα αποκομίσει ένα καθαρά οικονομικό όφελος μη παραδίδοντας παρά ένα μέρος μόνον της συνολικής ποσότητας αναφοράς που του είχε χορηγηθεί. Αυτή η ερμηνεία έχει ως αποτέλεσμα να μην ρυθμίζεται με τον ίδιο τρόπο η κατάσταση των παραγωγών γάλακτος, που βρίσκονται σε παρόμοια θέση με τον προσφεύγοντα στην κύρια δίκη, και εκείνων που δεν διαθέτουν παρά μια αρχική ποσότητα αναφοράς. Ωστόσο, αυτή η διαφοροποίηση είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη και δεν παραβιάζει την αρχή της απαγόρευσης των δυσμενών διακρίσεων που επιβάλλει το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (κατέστη, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 34, παράγραφος 3, ΕΚ).

Συμβούλιο είχε τη δυνατότητα και όφειλε[38] να προβεί στην έκδοση νέου κοινοτικού νομοθετήματος για να άρει το διαπιστωθέν ανίσχυρο. Επομένως, ούτε οι αρμόδιες εθνικές αρχές ούτε το Δικαστήριο δύνανται πριν από την έκδοση του κανονισμού 2055/93, να προβλέψουν τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις και τα συγκεκριμένα όρια χορηγήσεως ποσοστώσεων που θα έθετε ο κανονισμός αυτός.

43. Το ανωτέρω ισχύει εξίσου και για τους ισχυρισμούς του Schlebusch. Ο τελευταίος, αφού αποκλείει την εφαρμογή του καθεστώτος SLOM III στην περίπτωσή του, προβαίνει σε μια ερμηνεία του καθεστώτος SLOM I και SLOM II, τέτοια που να επιτρέπει την εκμίσθωση της αρχικής ποσότητας αναφοράς, όταν αυτή συνυπάρχει με ειδική τέτοια ποσότητα, και να περιορίζει την υποχρέωση παραδόσεως γάλακτος μόνο ως προς το ύψος της τελευταίας[39]. Όπως εύστοχα επισημαίνει ο εθνικός δικαστής, στον συλλογισμό του Schlebusch, ο οποίος σε γενικές γραμμές ενυπάρχει και στην απάντηση του τελευταίου σε γραπτό ερώτημα του Δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη ή μη ενιαίας εκμεταλλεύσεως, υφέρπει η ερμηνευτική επιλογή ότι, κατά το χρόνο χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς ο ενλόγω παραγωγός δεν διαχειριζόταν μια ενιαία εκμετάλλευση, αλλά ότι οι δύο διαφορετικές ποσότητες αναφοράς, που απέκτησε, αντιστοιχούσαν κατ' ουσία σε δύο τμήματα της εκμεταλλεύσεως, τα οποία προβάλλονται ως διακριτέα τόσο εν τοις

38 — Σχετικά με την υποχρέωση των αρμοδίων κοινοτικών οργάνων να λάβουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση προδικαστικής αποφάσεως που διαπιστώνει το ανίσχυρο πράξεως της κοινοτικής αρχής, βλ., ενδεικτικά, την απόφαση της 29ης Ιουνίου 1988, υπόθεση 300/1986, Van Landschoot κατά Mera (Συλλογή 1988, σ. 3443, σκέψη 22). Βλ. και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα κ. Ph. Léger στην προμνησθείσα στην υποσημείωση 27 υπόθεση Ecroyd, σημεία 85 επ.

39 — Ο τελευταίος αναφέρει πως, ούτε το καθεστώς SLOM I ούτε το καθεστώς SLOM II περιέχουν διάταξη που να επιβάλλει στους παραγωγούς που έχουν λάβει μια προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς να συνεχίσουν να παράγουν και να παραδίδουν οι ίδιοι την αρχική ποσότητα αναφοράς. Αντίθετα, εξαιτίας του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως», αυτοί οι παραγωγοί στερούνταν αρχικών ποσοστώσεων. Επομένως, το προδικαστικό ερώτημα αφορά έναν παραγωγό SLOM III, χωρίς να μπορεί να εφαρμοσθεί στην περίπτωση του Schlebusch.
Ο Schlebusch ισχυρίζεται επίσης ότι το Finanzgericht και το HZA παρέβλεψαν τη νομική φύση των ετήσιων συμβάσεων μισθώσεως που επιτρέπει το άρθρο 7α του Milchgarantiemengen-Verordnung (MGVO, κανονισμού που αφορά στην εγγύηση των ποσοτήτων γάλακτος), όπως ίσχυε στις 24 Απριλίου 1991. Κατά τον Schlebusch, στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμβάσεως, ο παραγωγός διατηρεί το καθεστώς του, ενώ η ποσότητα αναφοράς παραδίδεται από τον μισθωτή· το δικαίωμα να πραγματοποιεί παραδόσεις επανέρχεται στον παραγωγό στο τέλος κάθε γαλακτοκομικής περιόδου.
Επίσης, ο Schlebusch αναφέρεται στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών που εκμίσθωσαν τις αρχικές ποσότητες αναφοράς πριν ζητήσουν την χορήγηση ειδικής ποσότητας και αυτών που συνήψαν συμβάσεις εκμισθώσεως μετά την χορήγηση προσωρινής ειδικής ποσότητας θα ήταν απαγορευμένη. Η άδεια εκμισθώσεως περιλαμβάνει δικαιώματα προτιμήσεως προς όφελος του εκμισθωτή, για όσο διάστημα το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος επέτρεπε αυτές τις συμβάσεις. Κατά τον Schlebusch η συνταγματική αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων θα απέκλειε την στέρηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς από τους παραγωγούς SLOM III, που συνήψαν σύμβαση εκμισθώσεως της αρχικής τους ποσότητας αναφοράς μετά τη χορήγηση της ποσοστώσεως τους ως παραγωγών που ανέλαβαν την υποχρέωση μη εμπορίας, ενώ οι παραγωγοί αυτής της ομάδος που χρησιμοποιούσαν ήδη αυτήν τη δυνατότητα προηγουμένως θα μπορούσαν να διατηρούν τις συμπληρωματικές ποσότητες αναφοράς.
Τέλος, ο Schlebusch υποστηρίζει ότι, υποβάλλοντας την χορήγηση των ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στην προϋπόθεση ότι η παραγωγή γάλακτος και η παράδοση της ειδικής ποσότητας θα επαναληφθούν, ο νομοθέτης στόχευε αποκλειστικά να εμποδίσει τους παραγωγούς γάλακτος να χρησιμοποιήσουν τις ποσοστώσεις ως κεφάλαια προς εκμετάλλευση στο πλαίσιο των συμβάσεων εκμισθώσεως. Αντίθετα, δεν είχε την πρόθεση να συμβάλει στην αύξηση της παραγωγής γάλακτος στην Κοινότητα. Όμως, κατά τον Schlebusch, μια τέτοια αύξηση θα ήταν αναγκαστικά αποτέλεσμα της υποχρέωσης, για τους παραγωγούς, να παραδώσουν προσωπικά τόσο την αρχική όσο και την ειδική ποσότητα αναφοράς.

πράγμασι όσο και νομικώς: αφενός, το τμήμα της αρχικής εκμεταλλεύσεως, για το οποίο χορηγήθηκε η αρχική ποσότητα αναφοράς κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του κανονισμού 857/84, και, αφετέρου, το τμήμα της εκμεταλλεύσεως που αντιστοιχεί στις εκτάσεις που εμίσθωσε από το θείο του, για το οποίο είχε αναληφθεί υποχρέωση μη εμπορίας, γεγονός που δικαιολόγησε την χορήγηση της ειδικής ποσότητας αναφοράς. Ο Schlebusch, διαχωρίζοντας σε δύο τμήματα τις δυνατότητες παραγωγής της εκμεταλλεύσεώς του και, επομένως, κατά κάποιο τρόπο την ίδια την εκμετάλλευσή του, επιχειρεί να καταλογίσει τις ποσότητες παραγομένου γάλακτος στην ειδική ποσότητα αναφοράς-παραδόσεως, τη δε αρχική του ποσότητα αναφοράς να την εκχωρήσει σε άλλη εκμετάλλευση και να τη θεωρήσει ως συννόμως μη παραδοθείσα από τον ίδιο.

44. Με βάση το συλλογισμό του Schlebusch θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένας μεγάλος προβληματισμός σχετικά με τη δέουσα ρύθμιση της σωρεύσεως μιας αρχικής και μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς σε σχέση και με την αντίληψη που πρέπει να υφίσταται ως προς την έννοια της «εκμεταλλεύσεως» [40]. Πλην όμως, ένας τέτοιος προβληματισμός θα εκκινούσε από την ίδια εσφαλμένη αφετηρία που εκκινούν οι ερμηνευτικές προτάσεις του αιτούντος δικαστηρίου και της Επιτροπής. Εξάλλου, το γεγονός ότι η ρύθμιση που υιοθέτησε τελικά ο κανονισμός 2055/93 φαίνεται να αντιτίθεται στο συλλογισμό του Schlebusch, δεν θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο συλλογισμός αυτός είναι λιγότερο ορθός από εκείνον της Επιτροπής που συνάδει με τις ρυθμίσεις του ανωτέρω κανονισμού. Από τη στιγμή που μόνον ο κοινοτικός νομοθέτης ήταν αρμόδιος να προβεί πρωτογενώς στη σχετική ρύθμιση και δεν επιτρέπεται η υποκατάστασή του στην άσκηση αυτής της αρμοδιότητας, κάθε άλλη ερμηνεία, που δεν προέρχεται από το σχετικό ρυθμιστικό έργο του κοινοτικού νομοθέτη, είναι το ίδιο αυθαίρετη και απορριπτέα, είτε συνάδει με την μεταγενέστερη έκφραση βουλήσεως του κοινοτικού νομοθέτη είτε όχι.

45. Σε τελική ανάλυση, η αδυναμία του ερμηνευτή της διατάξεως στην οποία αφορά

40 — Για παράδειγμα, το HZA, όπως αναφέρει στην απάντησή του σε γραπτό ερώτημα του Δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη ή μη ενιαίας εκμεταλλεύσεως, θεωρεί πως ο Schlebusch διαχειριζόταν μια ενιαία εκμετάλλευση παραγωγής γάλακτος. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί αμφίβολο αν απλώς και μόνο λόγω των διαφορετικών νομικών βάσεων των δυνατοτήτων που έχουν παρασχεθεί σε μία εκμετάλλευση για την παραγωγή γάλακτος χωρίς καταβολή εισφοράς, μπορεί να θεωρηθεί ότι η ποσόστωση παραγωγής που στηρίζεται σε μία από τις δύο αυτές νομικές βάσεις μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτους, πράγμα που προϋποθέτει μία κατά πλάσμα κατάταξη της γαλακτοκομικής παραγωγής μιας και της αυτής εκμεταλλεύσεως σε διάφορες κατηγορίες. Τέλος, σε απάντησή της στο ως άνω γραπτό ερώτημα του Δικαστηρίου, η Επιτροπή εκτιμά ότι, στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 3950/92, τα τμήματα παραγωγής που εκμεταλλεύονταν ο Schlebusch στο γερμανικό έδαφος πρέπει να θεωρηθούν ως μια ενιαία εκμετάλλευση, ανεξαρτήτως από την πραγματική και νομική κατάσταση των τιμιμάτων αυτών. Εξάλλου, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Επιτροπή θεωρεί ότι, από οικονομική σκοπιά, δεν υφίσταται διάκριση μεταξύ της εκμίσθωσης μιας προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς και της εκμίσθωσης της αρχικής ποσότητας αναφοράς, που ένας παραγωγός διέθετε ήδη, διότι, σε κάθε περίπτωση, θα αποκομίσει ένα καθαρά οικονομικό όφελος μη παραδίδοντας παρά ένα μέρος μόνον της συνολικής ποσότητας αναφοράς που του είχε χορηγηθεί.

το παρόν προδικαστικό ερώτημα να υποκαταστήσει ή να προκαταλάβει τον κοινοτικό νομοθέτη, έχει ως αποτέλεσμα ο ερμηνευτής αυτός να μην μπορεί να εκφύγει της γραμματικής και συστηματικής ερμηνείας της ενλόγω διατάξεως, οι οποίες, λόγω της σαφήνειάς τους, κατισχύουν, εν προκειμένω, οποιασδήποτε τελολογικής προσεγγίσεως. Με άλλα λόγια, το νοηματικό περιεχόμενο της διατάξεως του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, διατάξεως η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 3950/92, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό παρά μόνο σε συνάρτηση με τον «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Ως προς το χρόνο που έλαβαν χώρα τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, κάθε άλλη προσέγγιση φαίνεται να αποτελεί μια, ενδεχομένως λογική, αλλά θεσμικά αυθαίρετη de lege ferenda πρόταση.

46. Με βάση τα ανωτέρω, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα που έθεσε το Bundesfinanzhof είναι ότι η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 857/84, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1639/91, διάταξη η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού 3950/92, έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση παραγωγού που βρίσκεται σε όμοια κατάσταση με αυτήν του Schlebusch, δηλαδή που κατέχει ήδη μια αρχική ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 2 ή/και του άρθρου 6 του κανονισμού 857/84.

47. Αναγνωρίζω ότι, εκ πρώτης όψεως, η ανωτέρω θέση φαίνεται να μην είναι απόλυτα ικανοποιητική. Δημιουργείται η εντύπωση ότι, στην πράξη, η νομική κατάσταση των παραγωγών που μπορεί να βρίσκονται σε παρόμοια θέση με τον Schlebusch, δεν ρυθμίζεται από το κοινοτικό δίκαιο, ενώ η εθνική διοικητική πράξη με την οποία τους χορηγήθηκε προσωρινώς η ειδική ποσότητα αναφοράς, αν και κατέστη οριστική, χάνει την πρακτική σημασία την οποία προσδοκούσαν οι παραγωγοί αυτοί.

48. Ωστόσο, πρόκειται απλώς για μια εντύπωση που δεν θα έπρεπε να οδηγήσει στην αμφισβήτηση της ορθότητας και της σκοπιμότητας της ανωτέρω θέσεως. Διάφοροι λόγοι, στους οποίους θα αναφερθώ ακολούθως, συνηγορούν προς το συμπέρασμα αυτό.

49. Πρώτον, η κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο Schlebusch, παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη ιδιομορφία, η οποία οφείλεται τόσο στις πλημμέλειες και στις αλλεπάλληλες μεταβολές στο χρόνο του κοινοτικού δικαίου όσο και στην πρόδηλη ab initio παρανομία της πράξεως χορηγήσεως της προσωρινής ειδικής ποσότητας αναφοράς. Ο παραγωγός αυτός εξασφάλισε τη χορήγηση προσωρινής ειδικής ποσότητας, μέσω μιας εθνικής διοικητικής πράξεως, η οποία εκδόθηκε εν απουσία κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σχε-

τικού με τη ρύθμιση της σωρεύσεως αρχικής και ειδικής ποσότητας αναφοράς. Λόγω αυτής της ιδιομορφίας δύσκολα θα υπάρχουν, στην πράξη, πολλοί άλλοι παραγωγοί σε κράτη μέλη της Ενώσεως που να βρίσκονται σε όμοια κατάσταση με τον Schlebusch.

50. Δεύτερον, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η απόφαση Wehrs δεν είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί νόμιμη η ab initio παράνομη λόγω αναρμοδιότητας εθνική διοικητική πράξη χορηγήσεως της προσωρινής ειδικής ποσότητας. Όπως έχει ήδη τονισθεί, με την απόφαση Ecroyd το Δικαστήριο αρνήθηκε να αναγνωρίσει στις εθνικές αρχές αρμοδιότητα (δεσμία αρμοδιότητα ή διακριτική ευχέρεια) χορηγήσεως τέτοιας ποσότητας πριν θεσπισθούν άλλες κοινοτικές διατάξεις θεραπεύουσες το διαπιστωθέν ανίσχυρο του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Επομένως, βάσει του κοινοτικού δικαίου, ο Schlebusch, ακόμη και αν είχε ένα καταρχήν δικαίωμα στη σώρευση των ποσοτήτων αναφοράς, δεν είχε καμία συγκεκριμένη αξίωση έναντι των εθνικών του αρχών. Στο μέτρο δε που δεν υφίστατο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο ρυθμίσεως της σωρεύσεως αυτής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διοικητική πράξη χορηγήσεως της προσωρινής ειδικής ποσότητας δεν τον υπήγαγε σε καμία συγκεκριμένη κατάσταση προστατευτέα από το κοινοτικό δίκαιο, είτε βάσει των ειδικών διατάξεων των κοινοτικών κανονισμών σχετικά με τις γαλακτοκομικές ποσοστώσεις είτε βάσει της γενικής αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

51. Σχετικά με την τελευταία αυτή αρχή, αξίζει να επισημανθεί επιπλέον ότι πολύ δύσκολα θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι είχε δημιουργηθεί μια κατάσταση δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του Schlebusch ως προς το δικαίωμά του, αφενός, στην ειδική ποσότητα αναφοράς, που του χορηγήθηκε προσωρινώς, και, αφετέρου, στη ρύθμιση της οριστικοποιήσεως της ποσότητας αυτής κατά τους όρους που ο παραγωγός αυτός επικαλείται, εφόσον η αναζήτηση της ενλόγω ποσότητας και η ανωτέρω προσωρινή χορήγησή της έγιναν (Οκτώβριος 1991) σαφώς πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 2055/93 (1η Αυγούστου 1993), ενόσω ίσχυε ο «κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως» και πριν δημοσιευθεί η προμνησθείσα απόφαση Wehrs (3 Δεκεμβρίου 1992), η οποία κήρυξε το ανίσχυρο του κανόνα αυτού.

52. Τρίτον, ενώ η επίκληση της ab initio παρανομίας λόγω αναρμοδιότητας της ως άνω εθνικής διοικητικής πράξεως ή/και η επίκληση της οριστικότητας της τελευταίας μπορούν να γεννήσουν ενδεχομένως αξιώ-

σεις πράξεως, παραλείψεως ή αποζημιώσεως του Schlebusch έναντι του εθνικών αρχών, αξιώσεις οι οποίες ενδεχομένως προβλέπονται από το οικείο εθνικό δίκαιο [41] και τις οποίες δεν είναι αρμόδιο το Δικαστήριο να κρίνει, η επίκληση της οριστικότητας της ενλόγω διοικητικής πράξεως και της συνακόλουθης δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του Schlebusch έναντι των εθνικών αρχών, θα ήταν αλυσιτελής στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου. Η έννοια των κοινοτικών κανονισμών δεν δύναται να διαμορφώνεται ερμηνευτικά ανάλογα με το περιεχόμενο των διοικητικών πράξεων εκτελέσεως που εκδίδουν οι εθνικές αρχές — πολλώ μάλλον όταν οι πράξεις αυτές είναι εξ υπαρχής αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο —, ούτε ανάλογα με το περιεχόμενο των εθνικών κανόνων περί οριστικότητας των εθνικών διοικητικών πράξεων. Όπως άλλωστε έχει δεχθεί το Δικαστήριο για τους εθνικούς κανόνες ανακλήσεως των πράξεων των εθνικών διοικητικών αρχών, όταν αυτές λειτουργικώς μετέχουν στην κοινοτική διοίκηση και, συγκεκριμένα, στην εκτέλεση των μέτρων περί κοινής γεωργικής πολιτικής, οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται «με την επιφύλαξη των ορίων που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο» και «δεν μπορούν να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή την εφαρμογή της κοινοτικής ρυθμίσεως» [42].

53. Τέταρτον, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, η κατάσταση του Schlebusch, και όσων παραγωγών βρίσκονται στην ίδια θέση με αυτόν και δεν μπορούν πλέον να υπαχθούν στο καθεστώς του κανονισμού 2055/93 [43], δεν μένει αρρύθμιστη. Ειδικότερα, η κατάσταση αυτή ενδέχεται να γεννά αξιώσεις αποζημιώσεως υπέρ των παραγωγών, σε περίπτωση και στο μέτρο που κριθεί ότι μπορεί να γίνει επίκληση της ευθύνης της Κοινότητας απέναντί τους [44].

41 — Γενικά, όταν ο Schlebusch ισχυρίζεται ότι η ενλόγω διοικητική πράξη έχει πλέον καταστεί οριστική, προφανώς υπονοεί ότι, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, η τελευταία είναι απρόσβλητη δικαστικώς και μη ανακλήσιμη, γεγονός που μόνον ο εθνικός δικαστής είναι σε τελική ανάλυση αρμόδιος να κρίνει, εξετάζοντας ενδεχομένως και το αν ο συγκεκριμένος παραγωγός και η αρμόδια διοικητική αρχή ήσαν καλόπιστοι κατά το χρόνο εκδόσεως της πράξεως.

42 — Βλ., ενδεικτικά, την απόφαση της 12ης Μαΐου 1998, υπόθεση C-366/95, Steff-Houlberg Export κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-2661, σκέψεις 14 και 15).

43 — Αξίζει να επισημανθεί σχετικώς ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού 2055/93, οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί όφειλαν να υποβάλουν αίτηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς πριν από την 1η Νοεμβρίου 1993.

44 — Η διερεύνηση των όρων συνδρομής και του μέτρου ενδεχόμενης ευθύνης προς αποζημίωση της Κοινότητας έναντι του Schlebusch εκφεύγει των ορίων της συγκεκριμένης υποθέσεως. Θα αρκεσθώ μόνο στη επισήμανση ότι μια τέτοια υποχρέωση αποζημιώσεως έχει ήδη αναγνωρισθεί τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στους παραγωγούς που ζημιώθηκαν εν γένει από τις συνεχείς μεταβολές της κοινοτικής νομοθεσίας και, ειδικότερα, σ' αυτούς που δεν είχαν με κανένα τρόπο λάβει ειδική ποσότητα αναφοράς ενόψει του «κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Βλ., ενδεικτικά, την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-104/89 και C-37/90, Mulder II (Συλλογή 1992, σ. I-3061), την ανακοίνωση 92/C 198/04 του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 5ης Αυγούστου 1992 (ΕΕ C 198, σ. 4) και τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2187/93 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 1993, για την προσφορά αποζημίωσης σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι εμποδίστηκαν προσωρινά να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους (ΕΕ L 196, της 5ης Αυγούστου 1993, σ. 6).

V — Πρόταση

54. Με βάση τα ανωτέρω προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που έθεσε το Bundesfinanzhof ως εξής:

«Η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, της 13ης Ιουνίου 1991, διάταξη η οποία επανελήφθη από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη φράση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις γαλακτοπαραγωγών που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση με αυτή του παραγωγού της υποθέσεως της κύριας δίκης.»